

مقدمه: به منظور تعیین سطح و استفاده بهینه از توانمندی آزمایشگاه‌های معتمد، کمیته راهبری «شیوه‌نامه تعیین پایه آزمایشگاه معتمد» را به شرح زیر ارائه می‌نماید. نحوه استفاده و تأثیردهی این شیوه‌نامه از سوی کمیته مذکور تصمیم‌گیری می‌گردد.

ماده ۱: مقررات این شیوه‌نامه برای تعیین پایه آزمایشگاه‌های معتمدی به کار می‌رود که برای انجام پایش‌های زیست‌محیطی مطابق با ضوابط خوداظهاری در پایش، در سامانه ثبت و از سازمان گواهینامه دریافت می‌کنند. تعاریف و اصطلاحات این متن مطابق با مجموعه ضوابط خوداظهاری در پایش آلودگی می‌باشد.

ماده ۲: پایه هر یک از آزمایشگاه‌های معتمد در هر یک از گروه‌های پایش، براساس اطلاعات مندرج در سامانه جامع و طبق این شیوه‌نامه توسط سامانه محاسبه و اعلام می‌شود. بدیهی است اعتبار پایه تعیین شده منوط به صحت اطلاعات درج شده در سامانه می‌باشد.

ماده ۳: گروه‌های پایش مورد نظر در این شیوه‌نامه شامل گروه آب و پساب، گروه خاک و پسماند و گروه هوا و صدا است و سامانه جامع، توانمندی آزمایشگاه‌های معتمد را در قالب ضوابط این شیوه‌نامه، در پایه‌های «سه»، «دو» و «یک» در هر گروه پایش برآورد می‌نماید (پایه یک، بالاترین توانمندی).

ماده ۴: هر آزمایشگاهی که موفق به اخذ گواهینامه گردد، در صورت عدم احراز پایه سه، به عنوان پایه چهار تلقی می‌گردد.

ماده ۵: عوامل موثر بر تعیین پایه به شرح جدول ۱ می‌باشد. آزمایشگاه معتمد باید در تمامی عوامل مؤثر، حداقل شرایط لازم را برای بدست آوردن پایه مورد نظر، مطابق این جدول احراز نموده باشد. به عبارت دیگر، پایه نهایی قابل کسب، معادل پایین‌ترین پایه در این چهار عامل مؤثر خواهد بود.

جدول ۱: نحوه تعیین پایه آزمایشگاه معتمد سازمان

ردیف	عوامل مؤثر	پایه ۳	پایه ۲	پایه ۱
۱	حداقل سابقه به عنوان آزمایشگاه معتمد (سال)	صفر	یک	سه
۲	نیروهای تخصصی	ماده ۶	ماده ۶	ماده ۶
۳	تعداد پارامترهای قابل اندازه‌گیری	ماده ۷	ماده ۷	ماده ۷
۴	فضای آزمایشگاه	ماده ۸	ماده ۸	ماده ۸

ماده ۶: وضعیت سابقه و تعداد نیروی انسانی متخصص جهت تعیین پایه در هر یک از گروه‌های تخصصی، بر اساس جدول ۲ تعیین می‌گردد. در تعیین پایه آزمایشگاه معتمد، صرفاً پرسنل امتیازآور آزمایشگاه شرکت داده میشوند.

تبصره ۱: در خصوص پایه ۲ و ۳، مدیر فنی حایز شرایط اولویت در یکی از گروه‌های پایش، می‌تواند سمت مدیر فنی در سایر گروه‌ها را نیز (فارغ از احراز شرایط ضریب اولویت) بطور همزمان داشته باشد. ولی در پایه ۱، احراز شرایط ضریب اولویت برای مدیر فنی در هر یک از گروه‌ها الزامی است.

تبصره ۲: در خصوص پایه ۲ و ۳، چنانچه مدیر فنی آزمایشگاه، دارای مدرک دکتری و یا سابقه کار مفید حداقل سه برابر سابقه کار مفید مندرج در جدول ۲ باشد، ضریب اولویت ۲ نیز قابل پذیرش است.

تبصره ۳: در خصوص سمت کارشناس فنی و همکار فنی، در صورت احراز شرایط و امتیازات لازم، یک نفر می‌تواند در هر دو گروه پایش آب و پساب، و گروه خاک و پسماند قرار گیرد.

جدول ۲: حداقل شرایط نیروهای تخصصی آزمایشگاه معتمد برای تعیین پایه در هر یک از گروه‌های تخصصی

گروه تخصصی	پایه	مدیر فنی	کارشناس فنی	همکار فنی
آب و پساب	۳	یک نفر کارشناس با ۲ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت * ۱ در گروه تخصصی مورد تقاضا	یک نفر کارشناس با ۱ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۲ در گروه تخصصی مورد تقاضا	نیازی ندارد
	۲	یک نفر کارشناس با ۳ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۱ در گروه پایشی مورد تقاضا	یک نفر کارشناس با ۲ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۲ در گروه پایشی مورد تقاضا	یک نفر کارشناس با ۱ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۳ در گروه پایشی مورد تقاضا
	۱	یک نفر کارشناس با ۴ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۱ در گروه پایش مورد تقاضا	دو نفر کارشناس با ۳ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۲ در گروه پایش مورد تقاضا	دو نفر کارشناس با ۲ سال سابقه کار مفید با ضریب اولویت ۳ در گروه پایش مورد تقاضا

* ضرائب اولویت در بند نیروهای متخصص در شیوه نامه ۰۳-۲-۳ ارائه شده است. بدیهی است نیروی با ضریب اولویت بالاتر امکان فعالیت در سمت های با ضریب اولویت پایین تر را نیز دارد.

ماده ۷: وضعیت پارامترهای قابل سنجش جهت تعیین پایه آزمایشگاه معتمد، در گروه پایش آب و پساب بر اساس جدول ۳، در گروه پایش خاک و پسماند بر اساس جدول ۴ و در گروه پایش هوا و صدا بر اساس جدول ۵ است. نهایتاً در جدول ۶ حداقل امتیاز لازم از نظر پارامترهای قابل سنجش، برای تعیین پایه آزمایشگاه معتمد در هر یک از گروه‌های پایش تعیین شده است.

تبصره ۱: در جدول ۳ (گروه پایش آب و پساب) کسب امتیاز هر ردیف صرفاً از پارامترهای همان ردیف میسر است.

تبصره ۲: در جداول ۳ و ۴ و ۵ احراز پارامترهای اجباری در هر ردیف برای لحاظ امتیاز آن ردیف الزامی است.

تبصره ۳: در جدول ۶ در پایه ۱ گروه پایش آب و پساب، احراز حداقل ۱ امتیاز از هر یک از ردیف‌های ۱، ۲ و ۳ جدول ۳ الزامی است.

تبصره ۴: در جدول ۶ در پایه ۱ گروه پایش خاک و پسماند، احراز حداقل ۱ امتیاز از هریک از ردیف‌های ۱ و ۲ و ۵ جدول ۴ و همچنین حداقل یک امتیاز از ردیف‌های ۳ یا ۴ آن جدول الزامی است.

جدول ۳: پارامترهای قابل اندازه‌گیری توسط آزمایشگاه‌های معتمد در گروه پایش آب و پساب

ردیف	پارامتر	پارامترهای اجباری	سقف امتیاز
۱	پارامترهای شیمی: pH, EC, TSS, TDS, DO, COD, BOD ₅ کدورت، دما، کلسیم، منیزیم، کلراید، کلر آزاد، سدیم، پتاسیم، قلیائیت کل (کربنات، بی کربنات)، شوری، نیتрат، نیتريت، آمونیم، فسفات، سولفات، چربی و روغن، دترجنت، فنل، سیانید، سولفید، سولفیت، فلوراید، فرمالدئید، رنگ	pH, TSS, BOD ₅ , COD جمعا ۲ امتیاز	۷ (هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۲	فلزات: Ag, Al, As, Be, Cd, Co, Cr, Cu, Fe, Hg, Mn, Mo, Ni, Pb, Sb, Se, Sn, Tl, V, Zn	حداقل ۴ پارامتر	۴ (هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۳	کلیفرم گوارشی، کلیفرم کل	هر دو	۲ امتیاز
		جمع امتیازها	۱۳

جدول ۴: پارامترهای قابل اندازه‌گیری توسط آزمایشگاه‌های معتمد در گروه پایش خاک و پسماند

ردیف	پارامتر	پارامترهای اجباری	سقف امتیاز
۱	فیزیکوشیمی خاک: درصد رطوبت، درصد اشباع، pH، EC، چگالی ذرات، مواد آلی، افت حرارتی، TNV، بافت خاک (درصد رس، سیلت و ماسه)، کلراید، سولفات، بیکربنات، کلسیم، منیزیم، سدیم، پتاسیم	pH، مواد آلی، بافت خاک (درصد رس) (۱ امتیاز)	۳ (هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۲	فلزات خاک: Ag, Al, As, Be, Cd, Co, Cr, Cu, Fe, Hg, Mn, Mo, Ni, Pb, Sb, Se, Sn, Tl, V, Zn	حداقل ۴ پارامتر	۴ (هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۳	TPH PAHs خاک شامل: Naphthalene, Acenaphthylene, Acenaphthene, Fluorene, Phenanthrene, Anthracene, Fluoranthene, Pyrene, Chrysene, Benzo (b) Fluoranthene, Benzo (k) Fluoranthene, Benzo (a) Pyrene, Benzo (a) Anthracene, Dibenzo (a,h) Anthracene, Benzo (g,h,i) Perylene, Indeno (1,2,3-cd) Pyrene بنزن، تولوئن، اتیل بنزن، زایلن	حداقل ۵ پارامتر	۴ (هر پنج پارامتر یک امتیاز)
۴	PCBs و سموم خاک شامل: PCB28, PCB52, PCB44, PCB101, PCB118, PCB153, PCB138, PCB180	حداقل ۴ پارامتر	۳

ردیف	پارامتر	پارامترهای اجباری	سقف امتیاز
	Endrin, Dieldrin, Heptachlor, p,p'-DDT, Aldrin, Lindane, HCB, Endosulfan		(هر چهار پارامتر یک امتیاز)
۵	پایش بیولوژی: باسیلوس استاروترموفیلوس، باسیلوس سوبتلیس پایش شیمیایی: بوویدیک، کلاس ۵ و ۶	همه پارامترها	۳
		جمع امتیازها	۱۷

جدول ۵: پارامترهای قابل اندازه گیری توسط آزمایشگاه‌های معتمد در گروه پایش هوا و صدا **

بخش	ردیف	پارامتر	پارامترهای اجباری	سقف امتیاز**
آلاینده های خروجی منابع ثابت	۱	گازهای آلاینده خروجی منابع ثابت شامل: CO, NO _x , SO ₂ , H ₂ S, HCl, NH ₃ , HF, O ₂ *	CO, NO _x , SO ₂ , O ₂ * (۸ امتیاز)	۱۲
	۲	فتالیک انیدرید (PA)، مالئیک انیدرید (MA)، اتیلن اکساید (EO)، تولوئن دی ایزو سیانات (TDI)، اتیل بنزن، استایرن، تولوئن و ترکیبات آروماتیک، پارافین، استن، الفین، منو وینیل کلراید، هیدروکربن های منتشره از صنایع	-	۴
	۳	ذرات (۵ امتیاز) فلزات (هر فلز ۱ امتیاز)	ذرات (۵ امتیاز)	۱۰
آلاینده های محیطی	۴	گازهای آلاینده شامل بنزن	بنزن (۳ امتیاز)	۳
	۵	ترکیبات مولد بو شامل: آمونیاک، متیل مرکاپتان، سولفید هیدروژن، دی متیل سولفید، دی متیل دی سولفید، تری متیل آمین، پروپانول، بوتانول، پنتانول، متیل ایزوبوتیل کتون، استایرن، کربن دی سولفید، اتیل بنزن، اکریلیک اسید، متیل اکریلات، اتیل اکریلات، متیل آمین، دی متیل آمین، متیل اتیل کتون (بوتانون)، متیل متاکریلات، اتیل استات، بوتیل استات	آمونیاک، متیل مرکاپتان، سولفید هیدروژن، دی متیل سولفید (۴ امتیاز)	۸
	۶	صوت زیست محیطی شامل: L _{eq} , L _{min} *, L _{max} *	L _{eq} (۲ امتیاز)	۳
آلودگی	۷	CO, HC (در خودروهای بنزینی)	CO, HC (۲ امتیاز)	۲
	۸	تیرگی (در خودروهای دیزلی)	تیرگی (۱ امتیاز)	۱
		جمع امتیازها		۴۳

* موارد ستاره دار مشتمل بر پارامترهایی است که استاندارد ملی مصوب ندارد، ولی به منظور محاسبه و یا اصلاح نتایج، باید مورد اندازه گیری قرار گیرد.

** پارامترهای اضافه بر موارد اجباری، هر پارامتر یک امتیاز دارد؛ مگر مواردی که صراحتاً قید شده باشد.

جدول ۶: حداقل شرایط لازم برای تعیین پایه آزمایشگاه معتمد در خصوص تعداد پارامترهای قابل اندازه‌گیری

گروه پایش	پایه ۳	پایه ۲	پایه ۱
آب و پساب	۴ امتیاز از ۱۳ امتیاز جدول ۳	۷ امتیاز از ۱۳ امتیاز جدول ۳	۱۰ امتیاز از ۱۳ امتیاز جدول ۳
خاک و پسماند	۴ امتیاز از ۱۷ امتیاز جدول ۴	۷ امتیاز از ۱۷ امتیاز جدول ۴	۱۱ امتیاز از ۱۷ امتیاز جدول ۴
هوا و صدا	۸ امتیاز از ۴۳ امتیاز جدول ۵	۱۳ امتیاز از ۴۳ امتیاز جدول ۵	۲۳ امتیاز از ۴۳ امتیاز جدول ۵

ماده ۸: حداقل شرایط لازم از نظر وضعیت فضای آزمایشگاه، جهت تعیین پایه آزمایشگاه معتمد بر اساس جداول ۷ و ۸ تعیین می‌گردد.

تبصره ۱: آزمایشگاه معتمد می‌تواند براساس امتیاز کسب شده طبق جدول ۷، در هر یک از گروه‌های تخصصی مطابق جدول ۸، پایه متناظر با امتیاز را احراز نماید.

جدول ۷: مشخصات و امتیازهای فضای آزمایشگاه

ردیف	فضا	سکوبندی	مالکیت محل
۱	هر ۲۰ متر مربع ۰/۵ امتیاز	هر ۵ متر ۰/۵ امتیاز	استیجاری: ۱ امتیاز شخصی - حقوقی: ۲ امتیاز

جدول ۸: حداقل شرایط لازم برای تعیین پایه آزمایشگاه معتمد در خصوص فضای آزمایشگاه

گروه تخصصی	پایه ۳	پایه ۲	پایه ۱
آب و پساب	۳ امتیاز جدول ۷	۴/۵ امتیاز جدول ۷	۷ امتیاز جدول ۷
خاک و پسماند	۳/۵ امتیاز جدول ۷	۵/۵ امتیاز جدول ۷	۸ امتیاز جدول ۷
هوا / صدا	۲ امتیاز جدول ۷	۳ امتیاز جدول ۷	۴ امتیاز جدول ۷